

Feladatbank a 9-12. évfolyam számára

a lakáshelyzet, lakhatási körülmények, lakhatási szegregáció
témakörhöz

Tartalom

1. Szövegértés feladatok	3
I. Szöveg a hagyományos cigánytelepről	3
II. Összehasonlító szövegértés feladat	5
III. Táblázatkészítés	5
I. Megoldás	7
II. Megoldás	7
III. Megoldás	7
2. Egészítsd ki a hiányos szöveget!	9
Megoldás	10
3. Nézd meg a következő filmet, majd töltsd ki a tesztet!	11
Megoldás	15
4. Tematikus feladattípusok	17
Megoldás	20
5. Tematikus feladattípusok ChatGPT bevonásával	24
Megoldás	27
6. Szituációs játékok lakhatási szegregáció témában	36
7. Feladatok a mellékelt infójegyzet alapján	38
8. Lakhatási körülmények a művészetben	41

1. Szövegértés feladatok

I. Szöveg a hagyományos cigánytelepről

A 20. század első felében Magyarország több vidékén is kialakultak cigánytelepek. Ezek a telepek a falvak vagy városok szélén helyezkedtek el, gyakran rossz minőségű, mocsaras vagy árterületen. A lakások többnyire vályogból, sárból, deszkából vagy hulladékanyagból készültek. A házak kicsik voltak, sokszor csak egyetlen szobából álltak, és hiányzott belőlük a vezetékes víz, a villany és a csatornázás. A lakók közösen használták kútvizet és tűzhelyet, a szegénység miatt a mindennapi élet nehézségekkel járt. Ugyanakkor a közösség tagjai erős családi és rokoni kapcsolatokkal segítették egymást, és a telep közösségi életének fontos része volt a közös zenélés, a tánc és a mesélés.

Kérdések a szöveghez

1. Feleletválasztó kérdés

Hol helyezkedtek el a hagyományos cigánytelepek?

- a) A városok központjában
- b) A falvak vagy városok szélén
- c) A lakótelepeken
- d) A hegycsúcsokon

2. Igaz-hamis

A telepi házak minden esetben kőből épültek.

Sok telepen nem volt bevezetve a villany és a víz.

3. Rövid választ igénylő

Milyen anyagokból készültek leggyakrabban a telepi házak?

4. Kiegészítendő mondat

A közösségi élet fontos része volt a, a és a

5. Hosszabb választ igénylő

Írd le 4-5 mondatban, milyen nehézségekkel kellett szembenézniük a cigánytelepen élőknek, és hogyan segítették egymást a mindennapokban!

I. Szöveg az 1960-70-es években lakótelepre költöző cigány család életétéről

Az 1960-70-es években Magyarországon sok cigány család költözött be újonnan épült lakótelepi lakásokba. Ez része volt annak az állami programnak, amely a telepek felszámolását és a lakáskörülmények javítását célozta. A lakótelepi lakásokban már volt vezetékes víz, villany és csatornázás, ami jelentős előrelépést jelentett a korábbi putrikhoz képest. Ugyanakkor a családoknak meg kellett tanulniuk alkalmazkodni az új életformához: a társasházi együttélés szabályaihoz, a szomszédok közelségéhez és a városi munkalehetőségekhez. Bár sokak számára az élet könnyebbé vált, mások idegennek érezték a betonépületeket, és hiányoztak nekik a közösségi együttlétek régi formái, például a tűz körüli közös zenélés.

Kérdések a szöveghez

1. Feleletválasztó kérdés

Miért költöztek cigány családok az 1960-70-es években lakótelepre?

- a) Mert önszántukból elhagyták a telepeket
- b) Mert az állami programok ezt támogatták
- c) Mert külföldről költöztek vissza
- d) Mert ott több földet kaptak

2. Igaz-hamis

A lakótelepi lakásokban nem volt vezetékes víz.

A lakótelepre költöző családoknak új életformához kellett alkalmazkodniuk.

3. Rövid választ igénylő

Sorolj fel két előnyt, amit a lakótelepi lakások nyújtottak a korábbi telepi házakhoz képest!

4. Kiegészítendő mondat

A lakótelepi együttélés új kihívása volt a és a

5. Hosszabb választ igénylő

Írd le 4-5 mondatban, milyen nehézségekkel szembesülhetett egy cigány család, amikor a hagyományos telepi életből beköltözött a lakótelepre!

II. Összehasonlító szövegértés feladat

1. szöveg – A cigánytelep

A 20. század első felében a cigánytelepek a falvak és városok szélén helyezkedtek el, gyakran rossz minőségű, mocsaras területeken. A putrik vályogból, sárból vagy deszkából készültek, sokszor egyetlen szobából álltak. Hiányzott a villany, a vezetékes víz és a csatornázás. Az emberek szegénységben éltek, de erős közösségi életet tartottak fenn: rokoni kapcsolataik szorosak voltak, gyakran közösen zenéltek, táncoltak, meséltek.

2. szöveg – A lakótelep

Az 1960-70-es években az állam sok cigány családot költöztetett lakótelepi lakásokba. Ezekben a lakásokban már volt víz, villany és fűtés, ami nagy előrelépést jelentett. A családoknak azonban új szabályokhoz kellett alkalmazkodniuk: a társasházi együttéléshez és a városi környezethez. Bár a lakhatási körülmények javultak, sokan hiányolták a közös élet régi formáit, a szabad téri összejöveteleket és a telepi közösség közelségét.

Feladatok

III. Táblázatkészítés

1. Töltsd ki az alábbi táblázatot a szövegek alapján!

Szempont	Cigánytelep	Lakótelep
Lakások jellemzői		
Közművek		
Közösségi élet		
Nehézségek		

2. Igaz-hamis állítások

A lakótelepi lakásokban nem volt víz és villany.

A cigánytelepeken hiányoztak a közművek.

Mindkét életforma hozott előnyöket és nehézségeket is.

3. Nyitott kérdés

Mit gondolsz, melyik életforma lehetett nehezebb a családok számára, és miért? Írj 4-5 mondatot!

I. Megoldás

1. b) A falvak vagy városok szélén
2. Hamis; Igaz
3. Vályog, sár, deszka, hulladékanyag
4. zenélés, tánc, mesemondás
5. Példaválasz: A telepeken élők gyakran rossz lakhatási körülmények között laktak, hiányzott a villany, a víz és a csatornázás. Nehézséget okozott a szegénység és a túlszűfolttság. A közösség tagjai azonban rokoni és családi kapcsolataik révén segítették egymást. Fontos szerepet játszott a közös szórakozás, a zene és a tánc, amelyek erősítették az összetartozást.

II. Megoldás

1. b) Mert az állami programok ezt támogatták
2. Hamis; Igaz
3. Példák: vezetékes víz, villany, csatornázás, jobb higiénés körülmények
4. társasházi szabályok betartása, szomszédok közelsége
5. Példaválasz: A családoknak nehéz volt megszokni a városi életet és a társasházi szabályokat. Hiányoztak a telepi közösségi szokások, például a közös zenélés. Sokszor idegennek érezték a betonépületeket, és szűkösnek a lakásokat. Ugyanakkor a lakások kényelmesebbek voltak, mint a régi putrik.

III. Megoldás

1. Táblázat

Szempont	Cigánytelep	Lakótelep
Lakások jellemzői	Putrik, vályog/sár/deszka, sokszor egy szoba	Betonépületek, több szoba, komfortosabb lakások
Közművek	Nincs víz, villany, csatorna	Van víz, villany, fűtés, csatorna
Közösségi élet	Szoros rokoni kapcsolatok, közös zenélés, tánc, mesék	Szabályozottabb társasházi együttélés, közösségi formák hiánya
Nehézségek	Szegénység, rossz higiénés viszonyok	Alkalmazkodás a szabályokhoz, közösségi élet hiánya

2. Igaz–hamis: Hamis; Igaz; Igaz

3. Nyitott kérdés – minta

Mindkét életforma nehézségeket hordozott. A cigánytelepeken rossz higiénés körülmények között éltek, ami megnehezítette a mindennapokat. A lakótelepen jobb lakáskörülmények voltak, de sok család számára idegennek tűnt a szabályozott, városi élet. Sokan hiányolták a telepi közösségi szokásokat.

A témáról bővebben itt olvashatsz:

[Település- és lakásviszonyok](#)

[Cigánytelepek egykor és ma](#)

2. Egészítsd ki a hiányos szöveget!

Egészítsd ki a hiányos szöveget! Párosítsd a számokat a megfelelő betűkkel, majd töltsd ki a táblázatot!

A feladat megoldható online is: [Egészítsd ki a hiányos szöveget!](#)

- A) ahol legalább három putri áll
- B) a lakáskörülmények javulását
- C) csak azok számára volt elérhető, akik igyekeztek integrálódni
- D) átmentve a telepeket egyik helyről a másikra
- E) felbomlottak a hagyományos, szervesen kialakult közösségek
- F) a telepfelszámolás nem volt olyan sikeres
- G) előírták a cigánytelepek teljes felszámolásának szükségességét
- H) csökkentett értékű lakás
- I) 1971-ben a cigányok kétharmada telepen

Kemény Istvánék kutatásából tudjuk, hogy **1)** élt. A telepen lakók aránya Budapesten 30, a vidéki városokban 52 és a községekben 68 % volt. Az 1961-es párhataározat egyik fontos döntése a telepfelszámolás előírása volt. Ennek fejleményeként az országgyűlés 1964-ben egy 15 éves lakásfejlesztési tervet adott ki, melynek értelmében 1980-ig **2)**, és a cigányság elszórtan, a nem cigány lakosságtól nem elkülönülten történő letelepítését. Erre a célra kedvezményes lakásvásárlási és -építési kölcsönt vehettek fel, amit a családfő legalább egyéves munkaviszonyához, és 10%-os önerőhöz kötöttek, vagyis **3)**, az ő költözésüket tette lehetővé. A telepfelszámolások következtében épültek az úgynevezett Cs-lakások – **4)** – melyek az állami céllal ellentétesen, érthetetlen módon mindenhol egy nagy tömbben épültek, vagy a cigánysorok spontán módon egy-egy utcában alakultak ki, ezzel tulajdonképpen **5)** Tehát míg hivatalosan a cigánytelepeket szinte teljesen felszámolták a szocializmus alatt, valójában helyettük újakat hoztak létre. Ha a „telep” megnevezést ártértelemzük, és nem azt a területet tekintjük cigánytelepnek, **6)** – ez volt ugyanis a hivatalos álláspont az 1970-es években – hanem olyan területet, ahol a lakosság többsége roma, és aki nem az, az igyekszik onnan elköltözni, akkor biztosan állíthatjuk, hogy **7)**, mint ahogyan a statisztikai adatok mutatják. A telepfelszámolási programnak két következménye volt. Egyik eredménynek könyvelhetjük el **8)**, azt, hogy a romák többsége nem földből tapasztott putriban, hanem téglaházban lakik, hogy többségük otthonában áram, víz és szennyvízelvezetés is található. Másik következmény, hogy sok helyen **9)**, ahol még élt az összetartás, a testvériség intézménye, ahol a cigány gyerekeket mindenki nevelhette, de senki nem bántotta, ahol a cigányság összekovácsoló értéket jelentett.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

Megoldás

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
I	G	C	H	D	A	F	B	E

A témáról bővebben itt olvashatsz:

[Romológiai ismeretek](#) (133. o)

3. Nézd meg a következő filmet, majd töltsd ki a tesztet!

Sorsunk: Lakhatási körülmények

A teszt kitölthető online is: [Lakhatási körülmények teszt](#)

1. Mi miatt nem okozott sokáig problémát a cigányok lakhatása?
 - a) letelepedetten éltek
 - b) nomád életmód miatt
 - c) nem mentek be a falvakba

2. A 18. században hogyan járt el a hatalom a lakhatás ügyében?
 - a) kölcsönt adott lakásvásárlásra
 - b) lakásokat utalt ki
 - c) kényszerletelepítést alkalmazott

3. A romák számára lakhatásra alkalmas területeket biztosítottak a 18. században.
IGAZ / HAMIS

4. Mikor érkeztek Magyarország területére nagy csoportokban cigányok?
 - a) 18-19. század
 - b) 17-18. század
 - c) 16-17. század

5. Milyen időszakban vándoroltak?
 - a) jó időben
 - b) nyáron
 - c) tavasztól őszig

6. A 18. századi összeírások kimutatták, hogy a cigányok több, mint _____ %-a falvakban élt.
 - a) 50
 - b) 60
 - c) 45

7. Mikor alakultak ki nagy cigánytelepek?
 - a) 19. század 2. fele
 - b) 19. század 1. fele
 - c) 19. század közepe

8. Az urodalmak azokat a területeket biztosították lakhatásra, melyek _____
- a) közel voltak a megművelendő földekhez
 - b) nem voltak hasznosíthatók mezőgazdaságilag
 - c) nem a saját tulajdonukban voltak

9. Az urodalomtól kapott terület fejében a cigányok ingyen dolgoztak a földeken.

IGAZ / HAMIS

10. Vesszőfonatok közé földet és köveket döngöltek, tetején fahusángokat szalmával béleltek, földdel borították. Kik építkeztek így?

- a) oláh cigányok
- b) beás cigányok
- c) romungrók

11. A földbe mélyített ház köré oszlopokat helyeztek el. Kik építkeztek így?

- a) oláh cigányok
- b) beás cigányok
- c) romungrók

12. Mesteremberekként kik éltek a faluban?

- a) oláh cigányok
- b) beás cigányok
- c) romungrók

13. A szocialista rendszerben _____ született a telepek felszámolásáról.

- a) rendelet
- b) javaslat
- c) párthatározat

14. A telepek felszámolása a cigányok feladata volt. IGAZ / HAMIS

15. A központi irányítás csökkentett komfortfokozatú lakások építésébe kezdett. IGAZ / HAMIS

16. A nyomortelepen élőknek pénzt adtak lakásvásárlásra. IGAZ / HAMIS

17. 1964-ben _____ személy élt telepeken.

- a) 22160
- b) 222160
- c) 221600

18. 1989-ben _____ személy élt telepeken.

- a) 32000
- b) 3200
- c) 320000

19. 1964-ben a putrik száma majdnem _____ volt.

- a) 32000
- b) 50000
- c) 8000

20. 1989-ben a putrik száma majdnem _____ volt.

- a) 32000
- b) 50000
- c) 8000

21. A rendszerváltás után a kedvezményes hitelek piaci alapúvá váltak. IGAZ / HAMIS

22. A rendszerváltás nem jelentett gondot a hitelek törlesztésében. IGAZ / HAMIS

23. A felszámolt telepek helyett új telepek jöttek létre. IGAZ / HAMIS

24. Telepfelszámolási terve minden kormánynak volt, de a megvalósításig egyik sem jutott el. IGAZ / HAMIS

25. 1998-ban _____ ember élt telepeken.

- a) 75000
- b) 83000
- c) 96000

26. 1998-ban a telepi lakások kb. felére dózerolás várt. IGAZ / HAMIS

27. A szociális alapon kapott támogatás jó ötletnek bizonyult. IGAZ / HAMIS
28. 2002-ben az új kormány valósította meg elődje szociális lakásprogramját. IGAZ / HAMIS
29. Ha csak a lakhatási körülményeken javítunk, az még nem old meg minden problémát. IGAZ / HAMIS
30. Az 1970-es évek végén a nagyobb városokban megjelent a gettósodás. IGAZ / HAMIS
31. Az 1980-as évek végén a nagyobb városokban megjelent az önkéntes lakásfoglalás is. IGAZ / HAMIS
32. 1998-as felmérés szerint a válaszoló önkormányzatok ____%-a nyíltan vállalta, hogy nem szeretne romát látni a településen.
- a) 43
 - b) 53
 - c) 63
33. Írj példákat a lakhatási diszkriminációra!
- _____
- _____
- _____
34. Az 1970-es években telepnek minősült az a terület, ahol legalább _____ putri állt.
- a) 3
 - b) 5
 - c) 10
35. A csökkentett értékű lakásokat röviden csak ____ - lakásoknak hívták.
- a) C
 - b) ZS
 - c) CS
36. Tudomásod szerint hol van még ma is cigánytelep?
- _____

Megoldás

1. Mi miatt nem okozott sokáig problémát a cigányok lakhatása?

b) nomád életmód miatt

2. A 18. században hogyan járt el a hatalom a lakhatás ügyében?

c) kényszerletelepítést alkalmazott

3. A romák számára lakhatásra alkalmas területeket biztosítottak a 18. században.
HAMIS

4. Mikor érkeztek Magyarország területére nagy csoportokban cigányok?

a) 18-19. század

5. Milyen időszakban vándoroltak?

c) tavasztól ősziig

6. A 18. századi összeírások kimutatták, hogy a cigányok több, mint _____ %-a
falvakban élt.

b) 60

7. Mikor alakultak ki nagy cigánytelepek?

a) 19. század 2. fele

8. Az urodalmak azokat a területeket biztosították lakhatásra, melyek _____

b) nem voltak hasznosíthatók mezőgazdaságilag

9. Az urodalomtól kapott terület fejében a cigányok ingyen dolgoztak a földeken.
HAMIS

10. Vesszőfonatok közé földet és köveket döngöltek, tetején fahusángokat szalmával
béleltek, földdel borították. Kik építkeztek így?

a) oláh cigányok

11. A földbe mélyített ház köré oszlopokat helyeztek el. Kik építkeztek így?

b) beás cigányok

12. Mesteremberekként kik éltek a faluban?

c) romungrók

13. A szocialista rendszerben _____ született a telepek felszámolásáról.

c) párthatározat

14. A telepek felszámolása a cigányok feladata volt. HAMIS

15. A központi irányítás csökkentett komfortfokozatú lakások építésébe kezdett. IGAZ

16. A nyomortelepen élőknek pénzt adtak lakásvásárlásra. HAMIS

17. 1964-ben _____ személy élt telepeken.

b) 222160

18. 1989-ben _____ személy élt telepeken.

a) 32000

19. 1964-ben a putrik száma majdnem _____ volt.

b) 50000

20. 1989-ben a putrik száma majdnem _____ volt.

c) 8000

21. A rendszerváltás után a kedvezményes hitelek piaci alapúvá váltak. IGAZ

22. A rendszerváltás nem jelentett gondot a hitelek törlesztésében. HAMIS

23. A felszámolt telepek helyett új telepek jöttek létre. IGAZ

24. Telepfelszámolási terve minden kormánynak volt, de a megvalósításig egyik sem jutott el. IGAZ

25. 1998-ban _____ ember élt telepeken.

c) 96000

26. 1998-ban a telepi lakások kb. felére dózerolás várt. IGAZ

27. A szociális alapon kapott támogatás jó ötletnek bizonyult. HAMIS

28. 2002-ben az új kormány valósította meg elődje szociális lakásprogramját. HAMIS

29. Ha csak a lakhatási körülményeken javítunk, az még nem old meg minden problémát. IGAZ

30. Az 1970-es évek végén a nagyobb városokban megjelent a gettósodás. HAMIS

31. Az 1980-as évek végén a nagyobb városokban megjelent az önkéntes lakásfoglalás is. HAMIS

32. 1998-as felmérés szerint a válaszoló önkormányzatok _____%-a nyíltan vállalta, hogy nem szeretne romát látni a településen.

a) 43

33. Írj példákat a lakhatási diszkriminációra!

nem adnak el romáknak lakást; aláírásgyűjtéssel akadályozzák meg a beköltözést; törvényellenes önkormányzati rendeleteket hoznak; telepfelszámolás címén kiszorítják a romákat; csak a település szélén tűrik meg a romákat;

34. Az 1970-es években telepnek minősült az a terület, ahol legalább _____ putri állt.

a) 3

35. A csökkentett értékű lakásokat röviden csak _____ - lakásoknak hívták. c) CS

4. Tematikus feladattípusok

1. Feleletválasztó feladat

Kérdés: Mikor kezdődött meg a cigányság tömeges letelepedése Magyarországon?

- A) A 14. században
- B) A 18. században
- C) A 20. században
- D) A rendszerváltás után

2. Egymáshoz rendeléses feladat

Párosítsd az alábbi fogalmakat a hozzájuk tartozó magyarázattal!

Fogalom	Magyarázat
1. Telepfelszámolás	A) Egy adott társadalmi csoport elkülönítése a többségtől
2. Szegregáció	B) Lakás, amelyben nincs vezetékes víz, WC vagy fűtés
3. Komfort nélküli lakás	C) Állami vagy önkormányzati program a szegregált területek felszámolására

3. Rendezéses feladat

Rendezd időrendbe a cigányság lakhatásával kapcsolatos fontosabb történelmi eseményeket!

- A) A szocializmus idején panelprogramokban való részvétel
- B) Telepfelszámolási programok indítása a 2000-es években
- C) Rákosi-korszakbeli kényszerbetelepítések
- D) A 18. századi letelepedési kísérletek

4. Igaz-hamis feladat

Döntsd el, hogy az állítások igazak vagy hamisak!

1. A cigányság mindig városi környezetben élt.
2. A telepek felszámolásának célja a társadalmi integráció.
3. Magyarországon nincs olyan lakhatási program, ami a cigányságot érintené.

5. Kiegészítendő feladat

Egészítsd ki a mondatot a megfelelő szóval/szavakkal!

„A cigánytelepeken gyakori probléma a _____, a közműhiány és a túlszűfolttság.”

6. Rövid választ igénylő kérdések

Válaszolj röviden (1-2 mondatban) a következő kérdésekre!

- Milyen hátrányai vannak a komfort nélküli lakásnak?
- Miért fontos a lakhatás a társadalmi integráció szempontjából?

7. Hosszabb választ igénylő kérdések

Fejtsd ki részletesebben (5-10 mondatban):

- Milyen lakhatási nehézségekkel szembesülnek a cigány közösségek ma Magyarországon?
- Milyen megoldások léteznek ezek enyhítésére?

8. Esszé, szóbeli témakifejtés

Téma: „A lakhatás szerepe a társadalmi egyenlőtlenségek fenntartásában és felszámolásában – a cigányság példáján keresztül.”

Írj egy kb. 250-300 szavas esszét vagy készülj szóbeli előadásra!

9. Problémakifejtés

Feladat:

Olvasd el az alábbi esettanulmányt (tanár biztosítja), amely egy szegregált cigánytelep helyzetét írja le. Fogalmazd meg:

- Milyen problémák jelennek meg a lakhatásban?
- Milyen rövid- és hosszútávú megoldásokat javasolnál?

Esettanulmányokhoz forrás: [Esettanulmányok](#); [Két szegregált telep](#)

10. Vita, szimuláció

Vitaindító: „A telepfelszámolás valóban segíti a társadalmi integrációt.”
Oszd két csoportra az osztályt: egyik támogatja az állítást, másik ellene érvel.
Készüljön minden csoport legalább 3-3 érvel!

11. Fizikai vagy szellemi produktum elkészítése

Feladat:

Készítsetek egy makettet, plakátot vagy digitális prezentációt, amely bemutatja egy ideális, inkluzív lakókörnyezet jellemzőit, ahol különböző társadalmi csoportok, így a cigányság is méltó körülmények között élhet.

12. Projektfeladat

Cím: „Lakhatási egyenlőtlenségek feltérképezése a környezetünkben”

Feladatok:

- Végezzenek csoportokban kutatást (interjú, fotó, helyszínbemjárás)
- Készítsenek rövid beszámolót vagy kiállítást az eredményekből
- Javasoljanak beavatkozási lehetőségeket

13. Rövid aktivitáson alapuló feladat

Feladat:

Játsszatok szerepjátékot, ahol különböző szereplők (helyi önkormányzat, cigány család, szociális munkás, lakossági képviselő) vitatják meg egy cigánytelep felszámolásának lehetőségeit. Mindenki készüljön fel a szerepéből és érveiből!

Megoldás

1. Feleletválasztó feladat

Kérdés: Mikor kezdődött meg a cigányság tömeges letelepedése Magyarországon?

B) A 18. században

2. Egymáshoz rendeléses feladat

Párosítsd az alábbi fogalmakat a hozzájuk tartozó magyarázattal!

Fogalom	Magyarázat
1. Telepfelszámolás	A) Állami vagy önkormányzati program a szegregált területek felszámolására
2. Szegregáció	B) Egy adott társadalmi csoport elkülönítése a többségtől
3. Komfort nélküli lakás	C) Lakás, amelyben nincs vezetékes víz, WC vagy fűtés

3. Rendezéses feladat

Rendezd időrendbe a cigányság lakhatásával kapcsolatos fontosabb történelmi eseményeket! Helyes sorrend: D → C → A → B

4. Igaz-hamis feladat

Döntsd el, hogy az állítások igazak vagy hamisak!

1. A cigányság mindig városi környezetben élt. – **Hamis**
- IV. A telepek felszámolásának célja a társadalmi integráció. – **Igaz**
- V. Magyarországon nincs olyan lakhatási program, ami a cigányságot érintené. – **Hamis**

5. Kiegészítendő feladat

Egészítsd ki a mondatot a megfelelő szóval/szavakkal!

„A cigánytelepeken gyakori probléma a munkanélküliség, a közműhiány és a túlszűfoeltság.”

6. Rövid választ igénylő kérdések

- Milyen hátrányai vannak a komfort nélküli lakásnak?
A komfort nélküli lakásokban hiányzik a víz, fűtés, fürdőszoba vagy WC, ami egészségügyi problémákhoz és rossz életminőséghez vezet, valamint megnehezíti a mindennapi életet.

- Miért fontos a lakhatás a társadalmi integráció szempontjából? A megfelelő lakhatás alapfeltétele a munkavállalásnak, az iskoláztatásnak és a társadalmi kapcsolatoknak, így segíti az egyén beilleszkedését és esélyegyenlőségét.

7. Hosszabb választ igénylő kérdések

- Milyen lakhatási nehézségekkel szembesülnek a cigány közösségek ma Magyarországon? A cigány közösségek gyakran élnek szegregált, rossz állapotú telepeken, ahol hiányos az infrastruktúra (víz, csatorna, közvilágítás). Gyakori a túlzsúfoltság, a lakások állaga rossz, és sokszor hiányzik a tulajdonjog vagy a bérleti szerződés. Emellett diszkrimináció is éri őket a lakáspiacon, ami tovább nehezíti a jobb lakhatáshoz jutást.
- Milyen megoldások léteznek ezek enyhítésére? Fontos a szegregáció felszámolása, a szociális bérlakásprogramok bővítése, a lakásfelújítási támogatások elérhetővé tétele és a közműfejlesztés. Emellett a közösségi programok, oktatás és foglalkoztatás támogatása is hozzájárul a fenntartható javuláshoz.

8. Esszé / szóbeli témakifejtés – megoldókulcs

Téma: *„A lakhatás szerepe a társadalmi egyenlőtlenségek fenntartásában és felszámolásában – a cigányság példáján keresztül.” (kb. 250–300 szó)*

A lakhatás alapvető emberi jog és a társadalmi egyenlőség egyik kulcsa. Magyarországon azonban a lakhatási viszonyok jelentős különbségeket mutatnak, amelyek gyakran tükrözik a társadalmi egyenlőtlenségeket is. A cigányság helyzete különösen nehéz: sok család szegregált telepeken él, ahol hiányzik az alapvető infrastruktúra, rosszak a lakáskörülmények, és a településeken belüli elkülönítés erősíti a kirekesztettséget.

A rossz lakhatási körülmények nemcsak fizikai, hanem társadalmi akadályokat is jelentenek. A telepeken élő gyerekek gyakran hátrányból indulnak az oktatásban, a felnőttek számára pedig a munkába járás is nehezebb. Így a lakhatási hátrány hozzájárul a szegénység újratermelődéséhez.

A lakhatási egyenlőtlenségek felszámolása tehát kulcsfontosságú a társadalmi integrációhoz. Az állami és önkormányzati programok – például a telepfelszámolás, szociális bérlakások létrehozása, valamint a közösségfejlesztési programok – segíthetnek ezen. Ugyanakkor a sikerhez szemléletváltásra is szükség van: a társadalomnak el kell fogadnia, hogy az egyenlő lakhatás nem privilégium, hanem jog.

Összességében a lakhatás nemcsak fizikai, hanem társadalmi kérdés is: minél méltóbb körülmények között él valaki, annál nagyobb esélye van arra, hogy teljes jogú tagja legyen a közösségnek.

9. Problémakifejtés – esettanulmány alapján (általános megoldókulcs)

- Milyen problémák jelennek meg a lakhatásban?
 - Rossz minőségű, túlzsúfolt lakások
 - Hiányzó közművek (víz, csatorna, áram)

- Szegregáció, elszigeteltség a település szélén
- Tulajdonjogi bizonytalanság, bérleti szerződések hiánya
- Közszolgáltatások (iskola, orvos) nehéz elérése
- Rövid távú megoldások:
 - Infrastrukturális fejlesztés (víz, villany, utak)
 - Szociális segélyek és lakásfenntartási támogatások
 - Közösségi programok, higiéniai és oktatási kampányok
- Hosszú távú megoldások:
 - Telepfelszámolási és integrációs programok
 - Szociális bérlakások, támogatott lakásvásárlás
 - Oktatási és foglalkoztatási programok erősítése
 - Antidiszkriminációs intézkedések, közösségépítés

10. Vita – megoldókulcs

Vitaindító: „*A telepfelszámolás valóban segíti a társadalmi integrációt.*”

Támogató érvek:

1. Javítja az életkörülményeket és a közegészségügyet.
2. Lehetővé teszi a vegyes lakókörnyezet kialakulását, így csökkenti a szegregációt.
3. Jobb hozzáférést biztosít az oktatáshoz és a munkához.

Ellenérvek:

1. Ha nincs megfelelő utókövetés, új szegregált területek alakulnak ki.
2. A közösségek szétszakadhatnak, identitásvesztés történhet.
3. A lakhatás önmagában nem elég – oktatás és munka nélkül nincs valódi integráció.

11. Fizikai vagy szellemi produktum – ötlet

Plakát / prezentáció tartalma:

- Cím: „*Inkluzív lakókörnyezet – mindenki otthona*”
- Elemei:
 - Vegyes társadalmi összetétel
 - Zöldterületek, közösségi terek

- Jó közlekedés és szolgáltatások
- Megfizethető lakhatás
- Közösségi részvétel

12. Projektfeladat – vázlat

Lépések:

1. Csoportos kutatás: interjú helyiekkel, fotódokumentáció, térképrajz
2. Eredmények bemutatása plakáton vagy prezentációban
3. Javaslatok: lakásfelújítási támogatás, közösségi kert, szociális lakások bővítése

13. Szerepjáték – szerepek és célok

Szereplők:

- Önkormányzat: költségvetés, fejlesztési terv, közrend fenntartása
- Cigány család: lakhatási biztonság, gyerekek jövője
- Szociális munkás: közvetítés, támogatási lehetőségek
- Lakossági képviselő: helyi közösség érdekei, együttélés

Cél: minden fél érveit ütköztetve közös, kompromisszumos megoldás találása a telep helyzetére.

A témáról bővebben itt olvashatsz:

[Település- és lakáviszonyok](#)

[Cigánytelepek egykor és ma](#)

5. Tematikus feladattípusok ChatGPT bevonásával

Mindegyik feladatnál szerepel egy pont, ahol a diákok a ChatGPT-t is bevonhatják (pl. ötletelésre, ellenőrzésre, kiegészítésre, vitaérvek generálására stb.).

1. Feleletválasztó feladat

Feladat: Válaszd ki az alábbi állítások közül a helyeset a cigányság letelepedésével kapcsolatban!

- a) A cigányság mindig városokban élt.
- b) A cigányság kezdetben vándorló életmódot folytatott.
- c) A cigányság elsődlegesen nagyvárosi bérházakban telepedett le.
- d) A cigányság soha nem épített saját házat.

ChatGPT-bevonás: A helyes válasz megjelölése után kérd meg ChatGPT-t, hogy magyarázza el röviden, miért helyes az adott válasz, és egészítse ki további háttérinformációval.

2. Egymáshoz rendeléses feladat

Feladat: Párosítsd össze a fogalmakat a hozzájuk tartozó meghatározásokkal!

- Település, Putri, Letelepedés, Lakótelep
- a) Szegényes, sokszor vályogból vagy deszkából épült kunyhó.
- b) Tartós, állandó lakhely választása.
- c) Az emberek lakóhelyének szervezett formája.
- d) Tömbházakból álló lakóegység.

ChatGPT-bevonás: A párosítás után ChatGPT-től kérjetelek példát vagy rövid történetet a magyarországi cigányság letelepedéséről egy adott időszakban.

3. Rendezéses feladat

Feladat: Állítsd időrendbe a következő eseményeket!

1. Lakótelepi beköltözések az 1960-as–1970-es években.
2. A cigányság megjelenése Magyarországon.
3. Telepek kialakulása a falvak és városok szélén.
4. A vándorló életmód feladása.

ChatGPT-bevonás: Ellenőrizd a megoldásodat ChatGPT-vel, és kérd meg, hogy készítsen rövid idővonalat kiegészítő eseményekkel.

4. Igaz-hamis feladat

Feladat: Döntsd el, igaz vagy hamis!

1. A cigányság kezdetben pásztorkodással foglalkozott.
2. A 20. század közepén állami programok is ösztönözték a cigányság letelepedését.
3. A cigányság minden tagja ma is vándorló életmódot folytat.
4. A lakhatási körülmények minden közösségben azonosak.

ChatGPT-bevonás: A megoldás után ChatGPT-től kérjétek rövid magyarázatot a hamis állítások pontosítására.

5. Kiegészítendő feladat

Feladat: Egészítsd ki a mondatokat!

- A cigányság Magyarországra a században érkezett.
- A években számos cigány család költözött lakótelepre.
- A hagyományos cigány putrik többnyire anyagból készültek.

ChatGPT-bevonás: Ha elakadnál, kérj segítséget ChatGPT-től, de mindig ellenőrizd több forrásban is!

6. Rövid választ igénylő kérdés

Feladat: Miért alakultak ki telepek a városok és falvak szélén?

ChatGPT-bevonás: A saját válaszod után kérd meg ChatGPT-t, hogy egészítse ki három további tényezővel.

7. Hosszabb választ igénylő kérdés

Feladat: Fejtsd ki, milyen társadalmi és gazdasági okai voltak annak, hogy sok cigány család az 1960-70-es években lakótelepi lakásokba költözött!

ChatGPT-bevonás: Kérd meg ChatGPT-t, hogy ellenőrizze, van-e a válaszodban hiányzó tényező, és adjon javaslatot a bővítésre.

8. Esszé, szóbeli témakifejtés

Feladat: Írj rövid esszét vagy készülj szóbeli feleletre a következő témából: „A cigányság lakhatási viszonyainak változásai a 20. században Magyarországon.”

ChatGPT-bevonás: Kérd a ChatGPT-t, hogy készítsen számodra vázlatot, amely segít a gondolatok rendszerezésében.

9. Problémakifejtés

Feladat: Sok telepen ma is rosszak a lakhatási körülmények. Mit tehetne a helyi közösség és az önkormányzat a javulás érdekében? Írj rövid problémakifejtést!

ChatGPT-bevonás: ChatGPT-től kérhetsz 2-3 konkrét javaslatot, amit beépíthetsz a saját megoldásodba.

10. Vita, szimuláció

Feladat: Képzeljétek el, hogy egy település önkormányzati ülésén vitatjátok meg: építsenek-e szociális bérlakásokat a telepen élő családoknak. Készüljétek érvekkel pro és kontra!

ChatGPT-bevonás: ChatGPT-től kérhettek érveket mindkét oldalra, hogy gazdagítsátok a vitákat.

11. Fizikai, szellemi produktum elkészítése

Feladat: Készítsetek makettet vagy rajzot egy hagyományos cigányputriról, illetve egy 1970-es évekbeli lakótelepi lakásról. Írjátok rövid magyarázatot is hozzá!

ChatGPT-bevonás: ChatGPT-től kérjétek leírást a hagyományos putrik jellegzetességeiről, hogy pontosabb legyen a munkátok.

12. Projektfeladat

Feladat: Készítsetek csoportmunkában kutatást: „Hogyan változtak a cigány közösségek lakáskörülményei a 20. századtól napjainkig?” Használhattok interjúkat, képeket, újságcikkeket.

ChatGPT-bevonás: ChatGPT-től kérjétek segítséget a projektterv felépítéséhez (pl. kutatási kérdések, forrásjavaslatok).

13. Rövid aktivitáson alapuló feladat

Feladat: Játsszátok el, milyen volt egy cigány család élete a telepen az 1950-es években (pl. lakhatás, mindennapok, szomszédság). Készítsetek rövid szerepjátékot!

ChatGPT-bevonás: Kérjétek ChatGPT-től szerepjáték-ötleteket, szituációs párbeszédet, amelyek segítik az előadásotok megtervezését. Kérjétek meg a ChatGPT-t, hogy viselkedjen úgy, mint egy telepen élő diák, majd beszélgetsetek vele, kérdezzétek mindennapjairól, örömeiről, nehézségeiről.

Megoldás

1. Feleletválasztó feladat – megoldás

Helyes válasz: b) A cigányság kezdetben vándorló életmódot folytatott.

Magyarázat / kiegészítés (ChatGPT-szerep): A cigányság hagyományosan mozgó életmódot folytatott – főként vándorló foglalkozásokat végeztek, mint kovács, fakitermelés, vándorlás. Később fokozatosan letelepedtek.

Forrás:

- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” (Parlament, Infojegyzet) – bemutatja a lakhatási hátrányokat és a telepszerű életmód kialakulását is. ([Országgyűlés](#))
- „A hazai cigányság lakhatási helyzete a települési roma népességarányok tükrében” – részleteket ad a lakhatásról és telepszerű megoszlásról. ([maltaitanulmanyok.hu](#))

2. Egymáshoz rendeléses feladat – megoldás

Párosítás:

- Település → c) Az emberek lakóhelyének szervezett formája.
- Putri → a) Szegényes, sokszor vályogból vagy deszkából épült kunyhó.
- Letelepedés → b) Tartós, állandó lakhely választása.
- Lakótelep → d) Tömbházakból álló lakóegység.

Forrás / háttér:

- A „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” dokumentum részletezi a telepszerű lakások, komfortfokozatok és lakótelepek közötti különbségeket. ([Országgyűlés](#))
- A tanulmány „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” is beszél a telepszerű, elkülönült lakóterületekről. ([maltaitanulmanyok.hu](#))

3. Rendezéses feladat – megoldás

Időrendi sorrend:

1. A cigányság megjelenése Magyarországon
2. A vándorló életmód feladása
3. Telepek kialakulása a falvak és városok szélén
4. Lakótelepi beköltözések az 1960-as–1970-es években

Bővítés, ellenőrzés (ChatGPT-szerep): ChatGPT segíthet kiegészíteni az idővonalat további állomásokkal, pl. amikor állami programok indultak a telepfelszámolásra, lakásépítési támogatások stb.

Forrás:

- A Parlament Infojegyzet beszél a telepszerű lakáshelyzet kialakulásáról, komfortfokozatokról. ([Országgyűlés](#))
- A tanulmány „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tárgyalja az elkülönült telepek és lakótelepek kialakulásának folyamatát. ([maltaitanulmanyok.hu](#))
- Közéleti források: Kemény István: „A magyarországi cigányság helyzete” – Sulinet oldal. ([sulinet.hu](#))

4. Igaz–hamis feladat – megoldás

1. A cigányság kezdetben pásztorkodással foglalkozott. — **Hamis**
Magyarázat: Nem jellemző, hogy általánosan pásztorkodással éltek; inkább vándorló foglalkozások voltak (kovácsolás, fakitermelés, vándor kézműipar).
2. A 20. század közepén állami programok is ösztönözték a cigányság letelepedését. — **Igaz**
3. A cigányság minden tagja ma is vándorló életmódot folytat. — **Hamis**
Magyarázat: A túlnyomó többség ma már letelepedett életmódot folytat.
4. A lakhatási körülmények minden közösségben azonosak. — **Hamis**
Magyarázat: Nagy eltérések vannak telepszerű lakókörnyezet és normál beépített területek között.

Forrás (magyarázathoz, további olvasmány):

- „A hazai cigányság lakhatási helyzete a települési roma népességarányok tükrében” — bemutatja, hogy a lakhatási körülmények jelentősen változnak településtípus és települési elkülönültség szerint. ([maltaitanulmanyok.hu](#))
- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – részletezi a komfortfokozatokat, elkülönültséget és jogi bizonytalanságokat. ([Országgyűlés](#))

5. Kiegészítendő feladat – megoldás

- A cigányság Magyarországra a **középkori, ill. későbbi** évszázadok során érkezett (nincs egyetlen pontos század, de a vándorlás folyamatos volt).
- A **1960–1970** években számos cigány család költözött lakótelepre.
- A hagyományos cigány putrik többnyire **vályogból, deszkából**, esetenként szalmából, hajlékony anyagból készültek.

Forrás:

- A Sulinet „A magyarországi cigányság helyzete” cikke ismerteti, hogy milyen építőanyagokat használtak (pl. vályog, fa) és mikor történt a nagyobb letelepedési hullám. (sulinet.hu)
- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány ad adatokkal a telepszerű, komfort nélküli lakások arányáról, és a korszakokról. (maltaitanulmanyok.hu)

6. Rövid választ igénylő kérdés – megoldás és kiegészítés

Kérdés: Miért alakultak ki telepek a városok és falvak szélén?

Lehetséges válasz:

Telepek azért alakultak ki, mert sok cigány család nem kapott elegendő vagy megfizethető lakást a város belső részein, nem engedhették meg maguknak a telket, vagy kirekesztés (diszkrimináció) miatt csak a település szélén tudtak letelepedni. Ezekre ráadásként jött az infrastruktúra hiánya (víz, áram, csatorna) és a tulajdonjog bizonytalansága.

Kiegészítés ChatGPT-től:

ChatGPT például ajánlhat további okokat:

- Helyi önkormányzatok nem akartak településközpontban ingatlanokat biztosítani
- A telekszerzési korlátok, szabályozások miatt csak olcsó, perifériás területekre volt lehetőség
- A közművesítés és infrastruktúra fejlesztése késve vagy hiányosan érte el ezeket a területeket

Forrás:

- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány részletesen elemzi, milyen infrastrukturális és települési típusú különbségek vannak. (maltaitanulmanyok.hu)
- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – beszél a telepszerű körülményekről, jogi bizonytalanságokról, komfortfokozatbeli lemaradásról. (Országgyűlés)

7. Hosszabb választ igénylő kérdés – kulcspontok és mintaválasz

Kérdés: Fejtsd ki, milyen társadalmi és gazdasági okai voltak annak, hogy sok cigány család az 1960–70-es években lakótelepi lakásokba költözött!

Kulcspontok a válaszban:

- Állami lakáspolitikai: a szocialista rendszer nagyarányú lakásépítése, panelprogramok révén új lakótelepek épültek, és ezekbe lakásokat osztottak vagy bérlakásként adtak ki.
- A városiasodás folyamata: sok ember költözött vidékről a városokba munkalehetőség miatt, és a cigányság is követte ezt a trendet.

- Alacsony jövedelem és nehéz lakáshelyzet: régi telepi házak, kétségességek, kilakoltatások, komfort nélküli lakások miatt sokan vágytak jobb körülményekre.
- A letelepedés elvárása: a hatalom ösztönözte a nomadizmus felszámolását, letelepedési programok léptek életbe.
- Diszkrimináció és korlátozott lehetőségek: bár sokan vágytak jobb lakásra, a beilleszkedési akadályok miatt sokan csak lakótelepi lakásokhoz jutottak hozzá, mert ott volt kínálat és állami támogatás.

Példaválasz (részlet):

Az 1960–70-es évek Magyarországon a lakáspolitikai fő fókuszát a tömeges lakásépítés jelentette, különösen a lakótelepek kialakítását. A szocialista állam prioritásként kezelte a városiasodást, az iparosítást és a munkaerő foglalkoztatását, így több intervenciós program is indult, hogy a vidékről a városba vándorló munkásokat elhelyezze. Ebben a folyamatban a cigány közösségek is részesültek, mivel sokan korábban telepszerű, komfort nélküli lakásokban éltek. A lakótelepi lakások – bár egyszerűbb kivitelűek – komfortosabbak, rendezettebb környezetet kínáltak állandó közművekkel, és hivatalos lakásként jobban biztosították a jogi státuszt. Ugyanakkor nem mindenki jutott ilyen lakáshoz: sok esetben csak kedvezményes árú állami lakásokat osztottak ki, és a diszkrimináció, az ingyenes telek hozzáférhetőség hiánya vagy az anyagi hátrány miatt továbbra is sok roma család maradt rosszabb lakásokban.

Forrás:

- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány (Pénzes–Pásztor–Szikszai) részletezi a lakástípusokat és a korabeli telepszerű megoszlásokat. (maltaitanulmanyok.hu)
- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – bemutatja a komfort különbségeket, jogi bizonytalanságokat, telepfelszámolási programokat. (Országgyűlés)
- „A magyarországi cigányság helyzete közép-kelet-európai összehasonlításban” (Bernát) – segít kontextust adni az országos viszonyokhoz. (tarki.hu)

8. Esszé, szóbeli témakifejtés – megoldási vázlat és javaslat

Téma: „A cigányság lakhatási viszonyainak változásai a 20. században Magyarországon.”

Vázlat (ChatGPT-segítéssel kiegészítve):

1. Bevezetés – miért fontos a téma
2. A 20. század eleji állapot (vándorlás, putri, faluközei letelepedés)
3. Intermezzo: a két világháború közti korszak
4. Rendszerváltás előtti szocializmus: lakáspolitikai, lakótelepek, telepek kialakulása
5. A rendszerváltás utáni átalakulások: magántulajdon, lakásprivatizáció, EU-programok

6. Jelenlegi helyzet: komfortfokozat, szegregáció, jogi bizonytalanság, lakhatási szegénység
7. Összegzés, kihívások, jövőbeli irányok

Néhány javasolt kulcspont:

- A komfort nélküli lakások aránya és köztük a romák arányos aránya (pl. „A romák harmada romos lakásokban él”) ([Habitat for Humanity Magyarország](#))
- A „szegregátum” fogalma és statisztikai kimutatások (pl. elkülönített telepek számadatai) ([Országgyűlés](#))
- Az állami programok szerepe a telepfelszámolásban, lakásfelújításokban, bérlakások létrehozásában (Parlament Infojegyzet) ([Országgyűlés](#))
- A modern kihívások: energiaszegénység, elöregedő épületállomány, jogi bizonytalan státusz (pl. önkényes lakásfoglalás) ([Országgyűlés](#))

Példa – rövid esszérészlet:

A 20. század első felében a magyarországi cigányság jelentős része még viszonylag egyszerű falusi putrikban, komfort nélküli körülmények között élt. A II. világháborút követő időszakban a városiasodás és a lakáspolitikai előtérbe került, és a szocialista rendszer támogatásával kezdődött meg a tömeges lakásépítés, különösen panelházak formájában. Ennek hatására sok cigány család – akinek alkalmá volt – beköltözött lakótelepi lakásokba, melyek legalább minimális komforttal bírtak. A rendszerváltás után a privatizáció, magánlakások elterjedése, EU-s támogatások és felújítási programok jelentették az új kihívásokat. Azonban a lakhatási egyenlőtlenségek tovább élnek: a romák körében aránytalanul magas a komfort nélküli lakások aránya, és sok telepszerű terület továbbra is infrastrukturálisan elmaradott.

Ezzel az esszével vagy szóbeli felelettel ki lehet térni a változások dinamikájára, kihívásokra és jövőbeli lehetőségekre is.

9. Problémakifejtés – javasolt megoldás és javaslatok

Feladat: Mit tehetne a helyi közösség és az önkormányzat a telepeken élők lakhatási körülményeinek javítása érdekében?

Lehetséges megoldási vázlat:

1. **Infrastruktúra fejlesztése:** közművek (víz, csatorna, villany, gáz) kiépítése vagy bővítése.
2. **Lakásfelújítási támogatások:** pályázatok, önrésztámogatás, társasházi felújítási programok.
3. **Szociális bérlakások létrehozása:** olyan lakások építése vagy fenntartása, amelyeket alacsony jövedelmű családok számára biztosítanak.
4. **Tulajdonjogi rendezés:** jogi helyzet tisztázása, telekkönyvi rendezés, bejegyzések, hivatalos tulajdonviszonyok.

5. **Résztvételi programok, közösségfejlesztés:** helyi lakók bevonása döntésekbe, közösségi akciók, képzések, partnerségek civil szervezetekkel.
6. **Fenntarthatóság és energiahatékonyság:** energiatakarékos felújítások, megújuló energia bevezetése, szigetelés.

ChatGPT-javaslatok (példák):

- Mobil konténerek átmeneti lakásként, amíg felújítás történik
- Községi kert vagy zöldterületek kialakítása a telepek környezetének javítására
- Mikrohitelek vagy lakástakarék mechanizmusok bevezetése a lakók számára

Források:

- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – javaslatok, beavatkozások felsorolása. ([Országgyűlés](#))
- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány – problémák és regionális eltérések bemutatása. ([maltaitanulmanyok.hu](#))

10. Vita, szimuláció – javasolt érvek és vitaötletek

Pro álláspont (szociális bérlakások építése):

- Javítja a lakhatási biztonságot és méltóságot
- Csökkenti az elkülönülést, integrációt segít
- Hosszú távon társadalmi haszon (kevesebb szegénység, jobb egészségügyi mutatók)
- Kormányzati / EU-támogatások bevonhatók

Kontra álláspont (ellenérvek):

- Költséges, anyagi terhet jelenthet az önkormányzatnak
- Lakókörnyezet átstrukturálása konfliktusokat okozhat (szomszédok, közlekedés, infrastruktúra)
- Felmerülhet a „stigma” – hogy a bérlakások „csak a rászorulóké”
- Karbantartási, fenntartási nehézségek, ha nincs megfelelő gazdálkodás

Vitaötlet / szimuláció:

- Osszátok szerepekbe: polgármester, telepen élő család képviselője, városi lakó, civil szervezet tagja.
- Adjátok meg ChatGPT-nek, hogy generáljon 3–3 további érvet mindkét oldalra.

Forrás:

- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – tartalmaz javaslatokat beavatkozásokra, amik vitaalapként is használhatók. ([Országgyűlés](#))

- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” – statisztikai háttér és problémák, amit a vita során hivatkozhattok. (maltaitanulmanyok.hu)

11. Fizikai, szellemi produktum elkészítése – értékelési szempontok és példa

Értékelési szempontok:

- Tárgyhűség: a putri makettje legyen jellemző struktúrájú (pl. vályogfal, deszka, tető)
- Részletezettség: ajtó, ablak, tető, belső elrendezés, közművek jelölése
- Magyarázó szöveg: mit ábrázol a makett, anyaghasználat, kor (pl. 1950-es telep)
- Összehasonlítás: mellé készítsenek egy lakótelepi lakás makettjét, és mutassátok be a különbségeket
- Kreativitás: környezet (utcák, burkolat, közmű jelölése), skála

Példa leírás (ChatGPT-segítésként):

„A putri falait vályogból és nádból építettük, tető náddal vagy zsindellyel. Az ajtófa szerkezetű volt, az ablak kicsi, együveg. A makett hátulján bemutattuk, hogy nincs bevezetett víz- vagy villanyhálózat. A lakótelepi modellel összehasonlítjuk: ott tömbházfal, beton alap, csatorna és villanyhálózat látható, belső kiosztás 2 szoba + konyha + fürdő.”

Források inspirációként:

- A Sulinet „A magyarországi cigányság helyzete” cikke bemutat néhány tipikus építési anyagot és szerkezetet. (sulinet.hu)
- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” – háttérinformáció a komfortfokozatokról, infrastrukturáról, amit érdemes szem előtt tartani. ([Országgyűlés](#))

12. Projektfeladat – javasolt kutatási terv és források

Projektterv vázlat:

1. Kutatási kérdések

- Hogyan változott a cigány lakáskörülmények aránya (komfort nélküli vs komfortos) az időben?
- Hol fordulnak elő leginkább elkülönült telepek?
- Milyen programok, beavatkozások működtek (sikerek, kudarcok)?

2. Források gyűjtése

- Statisztikai adatok (KSH, népszámlálás)
- Tanulmányok, kutatási cikkek (pl. Péntes–Pásztor–Szikszai; Bernát; Parlament Infojegyzet)
- Interjúk helyi lakókkal, önkormányzati dolgozókkal

- Térképek, régi fotók, újságcikkek

3. Módszer

- Leíró statisztikai elemzés
- Esettanulmány (egy konkrét település, teleprész)
- Interjúk, kérdőívek

4. Kivitelezés és ütemterv

- Adatgyűjtés
- Elemzés
- Elkészítés (prezentáció, kiállítás, beszámoló)

5. Prezentáció / záró munka

- Kiállítás fotókkal, térképekkel
- Poszter vagy digitális prezentáció
- Összefoglaló beszámoló

ChatGPT-felhasználás: Kérjete ChatGPT-től forrásjavaslatokat, kutatási kérdéssablonokat, kérdőívmintákat, adatközlő személyek kérdéseit.

Fontos források a projekt alátámasztásához:

- „A ROMÁK LAKHATÁSA, LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI” (Parlament Infojegyzet) ([Országgyűlés](#))
- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány (Pénzes–Pásztor–Szikszai) ([maltaitanulmanyok.hu](#))
- „A magyarországi cigányság helyzete közép-kelet-európai összehasonlításban” (Bernát) ([tarki.hu](#))

13. Rövid aktivitáson alapuló feladat – példa szerepjáték és szituációs párbeszéd

Szituációs ötletek (ChatGPT segíthet generálni):

- A család férje kérdezi a polgármestertől: „Kaphatunk-e közművet, ha rendbe hozzuk a házunkat?”
- Egy gyerek meséli iskolában, hogy nincs fürdőszoba, és a tanító megkérdezi, hogy ez hogyan hat rá.
- A település képviselője az ötletet kapja, hogy lakótelepi lakásokat építsen – és a telepen élők reagálnak rá.

Példapárbeszéd (részlet):

Polgármester: „Tisztelt család, azt vizsgáljuk, hogy közművet tudunk-e bevezetni erre a teleprészbe. Milyen ráfordítást tudnának vállalni?”

Családfő: „Ha csak egy kis összeget kérnek, és segítünk a kivitelezésben, vállalom. De kérjük, hogy ne csak 10 év múlva legyen kész!”

Forrás inspirációként:

- A Parlament Infojegyzetben szerepelnek tipikus problémák, amelyek szituációs viták alapjául szolgálhatnak (komfort hiány, jogi bizonytalanság). ([Országgyűlés](#))
- „A hazai cigányság lakhatási helyzete ...” tanulmány részletesen bemutatja a telepszerű lakásviszonyokat, amelyekből szerepjátékokat lehet kiindítani. (maltaitanulmanyok.hu)

6. Szituációs játékok lakhatási szegregáció témában

1. Önkormányzati tanácsülés

- **Szerepek:** polgármester, önkormányzati képviselők, lakosok (szegregált telepről és belvárosból), civil szervezet képviselője.
- **Feladat:** dönteni kell arról, hogy a városban indítanak-e új lakásfelújítási programot. Vita: kinek jusson támogatás – a szegregált telepen élőknek, vagy a belvárosi régi bérházak lakóinak?
- **Tanulási cél:** megérteni, hogy a politikai döntések hogyan hatnak különböző társadalmi csoportokra.

2. Lakótelep kontra településrész

- **Szerepek:** családok egy szegregált lakótelepen, ingatlanközvetítő, banki ügyintéző, lehetséges új szomszéd.
- **Feladat:** a családok szeretnék új lakásba költözni, de szembesülnek hitelhez jutási, előítéleti és anyagi akadályokkal.
- **Tanulási cél:** bemutatni a mobilitási korlátokat.

3. Iskola körzethatárok vitája

- **Szerepek:** iskolaigazgató, szülők (különböző társadalmi helyzetűek), önkormányzat képviselője.
- **Feladat:** eldönteni, hogyan rajzolják át az iskolakörzeteket, hogy ne legyenek teljesen szegregált iskolák.
- **Tanulási cél:** rávilágítani a lakóhelyi szegregáció és az oktatási esélyegyenlőtlenség összefüggésére.

4. Lakóközösségi gyűlés

- **Szerepek:** régi lakók, új beköltözők (különböző etnikai háttérű családok), közös képviselő, rendőr, újságíró.
- **Feladat:** közösen kell dönteni arról, hogy milyen szabályokat vezessenek be a házban, miután új családok költöztek be.
- **Tanulási cél:** empátia fejlesztése, előítéletek tudatosítása.

5. Civil szervezet akcióterve

- **Szerepek:** civil szervezet tagjai, önkormányzati döntéshozók, helyi lakók.
- **Feladat:** kidolgozni egy kampányt a szegregált lakónegyed felszámolására és integrált bérlakások létrehozására.
- **Tanulási cél:** megismerni a társadalmi aktivizmus és a közösségi részvétel lehetőségeit.

6. Lakhatási pályázat

- **Szerepek:** különböző családok (különböző jövedelemmel, gyerekszámmal, etnikai háttérrel), lakáspályázatot elbíráló bizottság.
- **Feladat:** a bizottságnak el kell döntenie, ki kapjon szociális bérlakást.
- **Tanulási cél:** láttatni a döntéshozatalban rejlő igazságossági dilemmákat.

7. Újságírói nyomozás

- **Szerepek:** újságírók, szegregált telepen élők, városvezetők, civil szervezetek képviselői.
- **Feladat:** riportot kell készíteni a telep állapotáról, majd bemutatni egy sajtótájékoztatón.
- **Tanulási cél:** kritikus gondolkodás, tények és személyes történetek összekapcsolása.

8. Nemzetközi kerekasztal

- **Szerepek:** különböző országok delegáltjai (pl. magyar, francia, amerikai, svéd), NGO-k, kutatók.
- **Feladat:** megvitatni, hogyan oldják meg a lakhatási szegregáció problémáját a különböző országokban.
- **Tanulási cél:** rálátás a nemzetközi példákra, kulturális különbségek felismerése.

9. Lakásfelújítási projekt

- **Szerepek:** építési vállalkozó, telepen élő család, banki hitelügyintéző, városvezetés.
- **Feladat:** közösen kellene megállapodni a felújításról, de minden szereplő más érdeket képvisel.
- **Tanulási cél:** kompromisszumkeresés, gazdasági-társadalmi szempontok összevetése.

10. „Ha én ott élnék...”

- **Szerepek:** diákok saját maguk szerepében, de elképzelik, hogy egy szegregált lakótelepen élnek.
- **Feladat:** kiscsoportban beszéljék meg, milyen problémákkal kellene szembenézniük (pl. közlekedés, iskola, álláskeresés, szabadidő). Majd mutassák be rövid jelenetben.
- **Tanulási cél:** empátiafejlesztés, saját élethelyzetük összehasonlítása más társadalmi rétegekkel.

7. Feladatok a mellékelt infojegyzet alapján

Infojegyzet

1. Adatfeldolgozás / grafikonrajzolás

A dokumentum szerint az EU azon 10 tagállamában, ahol jelentős számban élnek romák, a roma háztartások 52 %-a él lakhatási szegénységben, míg az egész népességre ez az arány 17 %.

- Készítsd el oszlopdiaagramon (vagy kördiaagramon) ezeket az arányokat!
- Ezt követően készíts egy másik diagramot, amely a 2016-os adatokkal való változást is bemutatja (a roma háztartások esetén 61 % volt az arány).
- Írj rövid értelmezést: mit mutat a diagram, és mit mond el a változás?

2. Összehasonlítás és elemzés

A jegyzet szerint Magyarországon 2021-ben a romák 91 %-a élt zsúfolt lakáskörülmények között, míg az egész lakosság körében ez 20 % volt.

- Számold ki, hogy a roma arány hányszoros az általános aránynál!
- Írj egy rövid esszét (kb. 150-200 szó) arról, hogy milyen társadalmi és gazdasági hatásai lehetnek annak, ha egy közösség ilyen mértékben él zsúfolt körülmények között.

3. Fogalmak értelmezése / definíció

A jegyzet meghatározza, hogy mikor beszélünk „túlzsúfolt lakásról” az Eurostat definíciója szerint.

- Írd le saját szavaiddal azt a három feltételt, amikor egy lakás „túlzsúfolt” lesz.
- Találj ki egy példát (fiktív háztartás) és vizsgáld meg, hogy az adott lakás túlzsúfoltnak számít-e a feltételek alapján.

4. Célkitűzések értelmezése / kritikai gondolkodás

Az Európai Unió stratégiai keretrendszerében 2030-ig három fő cél szerepel a roma lakhatás javítása érdekében.

- Nevezd meg ezeket a célokat!
- Válassz egyet, és fejtssd ki: szerinted milyen nehézségek akadályozzák e cél elérését Magyarországon? Írj legalább 3 konkrét akadályt.

5. Területiség / térségi vizsgálat

A jegyzet megemlíti, hogy Magyarországon a lakóhelyi szegregáció, a „telepek” száma nagy, és sok olyan település van, ahol jelentős számú telep található.

- Válassz ki (internetről vagy más forrásból) egy hazai települést (pl. egy várost), ahol ismert településrészek vannak.
- Gyűjts adatokat (pl. lakosságszám, roma arány, infrastrukturális jellemzők) és készíts arról egy rövid bemutatót (térképpel, képekkel, ha lehetséges).
- Elemezd, milyen konkrét lakhatási problémákkal szembesülnek ott a lakók.

6. Diszkrimináció és attitűd

A dokumentum szerint a romák egynegyede tapasztalt lakáskeresés során diszkriminációt, míg ez az arány 2016-ban 41 % volt.

- Készíts egy folyamatábrát vagy gondolattérképet arról, hogy milyen okai lehetnek a lakáspiaci diszkriminációnak (pl. előítéletek, jogi hiányosságok, információs aszimmetria stb.).
- Javasolj minimum három lehetséges intézkedést (pl. politikai, jogi, közösségi szinten), amelyekkel csökkenthető ez a diszkrimináció.

7. Statisztikai becslés / projekció

A jegyzet szerint 2021-ben a magyar roma háztartások 83 %-a volt vezetékes vízzel ellátott, és az EU cél az, hogy 2030-ra ez az arány elérje a 95 %-ot.

- Tételezzük fel, hogy 2021 és 2030 között lineáris növekedés történik. Számítsd ki évente átlagosan hány százalékpont növekedés szükséges ehhez!
- Írd le, reálisnak tartod-e a lineáris növekedést, és milyen tényezők befolyásolhatják, hogy a cél teljesül-e.

8. Projekt / akcióterv

Képzeld el egy iskolai közösségi projektet, amelynek célja a helyi lakhatási körülmények tudatosítása és javítása roma és nem roma lakók között.

- Tervezd meg az akciót (pl. kiállítás, vitaest, közösségi tér felújítása, együttműködés helyi civil szervezetekkel).
- Fogalmazd meg a projekt célját, tevékenységeit, szükséges forrásait és azt, hogyan mérnéd a hatását.

9. Társadalmi attitűd-vizsgálat

A jegyzet említi a „NIMBY-jelenséget” („ne az én udvaromban” attitűd).

- Készíts kérdőívet 10 kérdéssel (zárt és nyílt típusú) arra vonatkozóan, hogy mit gondolnak az iskolatársaid a roma lakók integrációjáról, különösen a lakóövezetekbe való költözésről.
- Gyűjts legalább 20 válaszadó véleményét, és készíts ezekből összegzést, oksági összefüggéseket keresve.

10. Vitafelkészülés / esszé / állásfoglalás

Tarts egy vitát vagy írd egy állásfoglaló esszét a következő állításról:

„A romák lakhatási körülményeinek javítása nem elsősorban pénzkérdés, hanem attitűd- és szemléletváltás kérdése.”

- Vezesd elő mindkét oldal érveit (pro és kontra).
- Használd fel a jegyzetben szereplő adatokat és célokat, de keress rá további forrásokra is.
- Végül foglald össze, te melyik oldalt támogatod és miért.

8. Lakhatási körülmények a művészetben

Párosítás:

Festmény-alkotó-cím

Puzzle:

Festmény1

Festmény2

A haiku egy 13. századból származó japán versforma és műfaj. A haiku versek három, 5-7-5 szótagos sorból állnak, melyek nem feltétlenül rímelnek. Íme öt haiku (ChatGPT generálta) a lakhatás témában, melyekhez értelmezési kérdések is tartoznak. A cél, hogy a diákok ne csak a szöveget értelmezzék, hanem a társadalmi háttérre is reflektáljanak.

1. Sárfalú ház áll

*Sárfalú ház áll,
repedt ablakon besüt —
fényből lesz otthon.*

Értelmezési kérdések:

- Mit jelképez a „repedt ablak”?
- Milyen ellentét feszül a „repedt” és a „fényből lesz otthon” kifejezések között?
- Szerinted mitől válik egy ház valódi otthonná – az anyagi körülményektől vagy az emberi kapcsolatoktól?

2. Víz nincs a kútnál

*Víz nincs a kútnál,
lavór tükrében égbolt —
takarékos fényben.*

Értelmezési kérdések:

- Hogyan jelenik meg a hiány a versben?
- Miért fontos a „lavór tükrében égbolt” képe?
- Mit üzenhet a költő a természeti képek (víz, égbolt, fény) használatával a mindennapi nélkülözésről?

3. Egy ágy, sok álom

*Egy ágy, sok álom,
gyerekek lélegzése —
tűz él a szívben.*

Értelmezési kérdések:

- Mit fejez ki az „egy ágy, sok álom” kép – hogyan utal egyszerre a szűkösségre és a reményre?
- Milyen érzelmi vagy jelképes jelentése lehet annak, hogy „tűz él a szívben”?
- Hogyan mutatja meg ez a haiku, hogy az otthon nemcsak hely, hanem emberi kapcsolatok és érzések összessége?

4. Deszkából fal nő

*Deszkából fal nő,
minden szög egy új esély —
ház lesz, ha hiszik.*

Értelmezési kérdések:

- Milyen jelentésrétege van annak, hogy „minden szög egy új esély”?
- Hogyan kapcsolódik a hit és a cselekvés motívuma a közösségi összefogáshoz?
- Milyen érzelmi hatása van a jövőbe vetett bizalomnak a versben?

5. Szomszéd szól halkan

*Szomszéd szól halkan,
„Adj deszkát, testvér, együtt —”
ház nő a szívből.*

Értelmezési kérdések:

- Mit fejez ki az idézett párbeszéd az emberek közti kapcsolatról?
- Milyen szerepe van a közösségnek a lakhatás problémáinak enyhítésében?
- A „testvér” megszólítás milyen érzelmi hangulatot ad a haikunak?